

PROJEKTAS „PEDAGOGŲ KVALIFIKACIJOS TOBULINIMO IR PERKVALIFIKAVIMO SISTEMOS PLĖTRA“

Stažuotė Škotijoje

2012-01-29 / 2012-02-04

Ugdymo plėtotos centras, įgyvendindamas projektą „Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo ir perkvalifikavimo sistemos plėtra“ Nr. VP1-2.2.-ŠMM-02-v-01-006, š.m. sausio 29 – vasario 4 dienomis organizavo stažuotę į Škotiją. Atranką laimėjo 12 dalyvių iš pedagogų kvalifikacijos tobulinimo sistemą formuojančių bei paslaugas teikiančių institucijų, mokytojų dalykininkų asociacijų, netradicinio ugdymo institucijų (atrankoje dalyvavo bei laimėjo vieną vietą mūsų švietimo centro padalinio, susijusio su mokymu, vedėja Snieguolė Stravinskienė). Pagrindinis stažuotės tikslas – susipažinti su užsienio šalies pedagogų kvalifikacijos tobulinimo sistemos ypatumais (modeliai, formos ir t.t.) formuojant ir įgyvendinant politiką nacionaliniu, regioniniu bei įstaigos lygmenimis

Škotija - viena iš keturių šalių (78 722 km²), sudarančių Jungtinę Karalystę. Škotijos sostinė ir antras pagal dydį miestas Edinburgas - vienas didžiausių Europos finansų centrų.

Didžiausias Škotijos miestas yra Glasgow, kuris yra ir Didžiojo Glasgow konglomeracijos centras. 1997 m. rugsėjo 11 d. referendumo metu didžioji dalis Škotijos gyventojų pritarė idėjai sukurti Škotijos parlamentą, nepriklausomą nuo Londono. 1999 m. buvo išrinktas Škotijos parlamentas, kuris liepos 1 d. pradėjo darbą. Tai buvo pirmasis Škotijos parlamento susirinkimas nuo 1707 m. Naujasis Škotijos parlamentas gavo teises spręsti specifinius Škotijos reikalus ir ribotą galimybę keisti mokesčius.

Ji didžiuojasi savitumu ir labiausiai pyksta ant neišmanėlių turistų, kurie visą Didžiosios Britanijos salą vadina Anglijos vardu. Būti pavadintam anglu – didžiausias įžeidimas škotui. O pasidomint Škotijos nepriklausomybės kovų istorija, galima greitai pelnyti vietinių pagarbą. Valdymo forma - konstitucinė monarchija.

Škotai (daugiau nei 5 mln. gyventojų) kildina save iš keltų. Gėlų kalba šneka apie 60 000 žmonių. Negali pakešti, kai juos tapatina su kaimynais anglosaksais. Pasišaipydami škotai pabrėžia, kad Londono sporto komentatoriai atletus iš Anglijos vadina anglais, o sportininkus iš Škotijos-britais (kai šie laimi!). Kai smarkiai pralaimi, vadina škotais. Nors škotai dažnai save juokais laiko šykštuoliais, tačiau jie - viena iš dosniausių pasaulio tautų.

Visa stažuotė vyko Glasgow mieste, kuris yra vienas iš didžiausių studentų skaičių talpinantis miestas Jungtinėje Karalystėje. Škotijoje užima pirmąsias vietas tarp norinčių studijuoti ir jame gyventi. Glasgow garsus savo aukštosiomis mokyklomis, kurių mieste yra net keturios; dvejose lankėsi ir mūsų Lietuvos delegacija, tai: XV amžiuje įkurtas Glasgow universitetas (*University of Glasgow*) ir Stratklaido universitetas (*University of Strathclyde*). Glasgow universitetas priklauso elitinių Didžiosios Britanijos universitetų grupei. Glasgow mokosi daugiau nei 168 tūkstančiai studentų ir tai yra didžiausias skaičius Škotijoje, bei antras visoje Jungtinėje Karalystėje.

Kvalifikacijos tobulinimo sistema Škotijoje, kaip ir mokytojo kvalifikacijos įgijimas, pasižymi tuo, kad turi senas tradicijas (1782 m. New Lanark įtvirtinta kiekvieno žmogaus teisė į mokslą, o nuo 1836 m. buvo pradėti ruošti mokytojai (įkurta *Normal School*), o kvalifikacijos įgijimo ir perkvalifikavimo sistema pasižymi nuoseklumu: prieš ką nors keičiant švietimo sistemoje atliekami tyrimai, padedantys pokyčiams pamatą. Svarbiausi dokumentai, kuriais vadovaujasi visos švietimo įstaigos, tai - „Donaldson Report“, „Mc Cormac Report“. Donaldson'as buvo vyriausias mokyklų inspektorius, pateikęs apie 50 rekomendacijų, kurias (visas) vyriausybė priėmė ir patvirtino. Šių rekomendacijų turi laikytis ne tik Universitetai, bet ir nacionalinė Mokytojų Taryba. Viena iš rekomendacijų – kiekvieno individualaus mokytojo kokybė yra svarbiau nei visos mokyklos kokybė. Svarbu rinkti informaciją, kaip tobulėja mokytojai, kaip mokosi moksleiviai, lyderystės

programos analizė – tada ir yra nustatomi prioritetai, kokių programų reikia mokymuisi ir žinių įgijimui. Tobulinant ugdymo programas, būtina atliekami tyrimai, bendradarbiaujama su universitetais (jie paraleliai koreguoja ugdymo turinį, kad būsime mokytojai būtų pasiruošę dirbti pagal naujas programas). Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo (toliau – PKT) prioritetai pirmiausia iškeliami aukščiausio lygmens (valstybės) -> savivaldybės lygmuo -> įstaigų vadovai -> mokytojai. Reikšminga tai, kad vyksta glaudus bendradarbiavimas tarp visų lygmenų, diskutuojama, šis procesas veiksmingai funkcionuoja, nes vadovaujamosi tokiais principais, kaip: atvirumu, prieinamumu, pagarba, pasitikėjimu bei lyderiavimu. Škotijoje per metus mokytojas kvalifikacijos tobulinimui turi skirti 5 dienas. Formas ir būdus pasirenka pats.

Populiariausios kvalifikacijos tobulinimo formos: nuotolinis mokymasis, dalijimasis patirtimi, mokymasis iš kolegų („Mokyk mane“), mokymasis bendradarbiaujant, seminarai, kursai, konferencijos (mokykloje ir savivaldybėje), individualus mokymasis, stažuotės. Labai svarbi mentorių pagalba pradedantiems mokytojams: teikiamos konsultacijos, seminarai, kursai ir pan. Konsultacijos dažniausia vykdomos savaitgaliais, trukmė - viena diena (4-5val.). Pirmenybė teikiama ne konkrečiai vietai ar institucijai, bet paslaugos kokybei. Ypatingai išvystytas nuotolinis PKT, atvirų durų dienos ugdymo įstaigose, už jos ribų, užsienyje.

Stazuotės metu bendravome su **Glasgow miesto švietimo departamento atstovu Mr. Nick Morgan**, galėjome susipažinti su PKT nuo ikimokyklinio ugdymo lygmens iki universitetinio

rengimo ir mokymosi visą gyvenimą realizavimo. Buvo įdomu sužinoti, kad sprendimai atliekami vykdant išsamius tyrimus ir analizes. Tyrimai atliekami aukščiausiu vyriausybės lygiu bendradarbiaujant su mokslininkais.

Patiko **St. Bernard's pradinės mokyklos** (6-12 m.) direktorės požiūris į KPT - akcentavo, kad dabar kiekvieno mokyklos mokytojo vienas punktą iš kontrakto sąlygų yra mokytojo nuolatinis tobulinimasis, o formos ir būdai pasirenkami pagal poreikį.

Lankėmės **John Paul akademijoje** (11-16 m.). Vizito metu kalbėjomės su mokytoja, atsakingą už mokytojų mokymąsi ir darbą – kvalifikacijos tobulinimą, studentų praktiką, jauno žmogaus (pradedančio mokytojo) adaptavimąsi mokykloje. Mokyklai labai svarbu pradedančio mokytojo

įgūdžių formavimas, darbas su juo, pagalba jam.

Likome nustebinti **Stow College** (16-19 m.) priėmimu - tik įžengus į vestibulį, mus pasitiko ekrane informacija, kad šią dieną koledže lankysis Lietuvos švietimo delegacija. Tai yra vidurinė aukštesnioji mokykla, siūlanti mokslą įvairių pažangos lygių mokiniams: dveji metai-vidurinis išsilavinimas ir dveji metai - universitetinis. Koledžo mokymo(si) lygis aukštas, tad ir personalo darbuotojai turi atitikti tam tikras kvalifikacijas. Svarbiausia – kokybė. Kiekvienas mokytojas, dėstytojas kasmet turi įsivertinti - tam skirti specialūs asmeninio tobulėjimo ir siekių žurnalai, kuriuos pildo patys mokytojai ar dėstytojai, išreikšdami savo poreikį, norus, reikalavimus bei trūkumus.

Glasgow Universitete susitikome su **Jos Didenybės Škotijos Mokyklų Inspekcija**, kuriai atstovavo **Anne McGachey**. Tai nepriklausomos institucijos išorės kokybės ir

švietimo aprūpinimo individualiam tiekėjui vertintojai, kurių paskirtis - Škotijos švietimo kokybės gerinimas, vertinant mokytojų profesinį tobulėjimą, konsultacijų ir įvertinimų vyriausybei teikimas. Pagrindinis tikslas – kvalifikuoto mokykloje mokytojo rengimas. Funkcijos: mentorystės paslaugos, parama mokytojui virtualios aplinkos pagalba, parama tęstiniam tobulėjimui, vadovų vertinimas, profesinio mokytojų tobulėjimo vertinimas (ateityje žadama vertinti apklausiant mokinius), raštingumo vertinimas, papildomi švietimo ištaigų poreikiai, sveikatingumo klausimai.

Ypatingai buvo naudingas vizitas **Strathclyde Universitete - Švietimo Mokykloje**. Susitikome su Mrs. Michelle Brown, ir profesoriumi Donald Christie, kurie supažindino su dėstytojų profesinio tobulėjimo programa. Programos tikslas – ugdyti šiuos gebėjimus: sėkmingą mokymąsi, pasitikėjimą savimi, pilietiškumą, siekimą aukštų standartų. Universitete iškeltos trys prioritetinės sritys: mokslinis tiriamasis darbas, švietimas, pasikeitimas žiniomis (labai svarbu palaikyti ryšį su kitais universitetais – studijų tęstinumas). Strathclyde Universitetas – didžiausias mokytojų rengimo Universitetas visoje Europoje (pagal studentų skaičių). Universitete yra daug įvairių kursų, skirtų mokytojų profesiniam tobulėjimui. Bet efektyvu tai, kad stengiamasi didesnę kursų dalį pateikti nuotoliniu būdu. Donaldson'as savo rekomendacijose pabrėžė, kad mokytojai turi dirbti grupelėmis, kad mokytojas ne tik tas, kuris moko, bet ir mokosi; ir moko ne tik vaikus, bet dalijasi patirtimi ir su savo kolegomis.

Tomis pačiomis gairėmis, prioritetais ir principais vadovaujasi ir **Glasgow Universiteto Švietimo mokykla**. Alan Briton, Švietimo mokyklos dėstytojas, pabrėžė, kad dabartinis socialinių ir ekonominių pokyčių tempas yra spartus, tad turi nuolat tobulėti, ieškoti įvairių ugdymo metodų, kad ir švietimas neatsilikėtų, galėtų tenkinti įvairius studentų ir dėstytojų poreikius, teiktų jiems pagalbą, prisitaikytų prie naujos politikos ir mokymo programų. Alan Briton kolegę patvirtino jau anksčiau išgirstą informaciją apie vykdomus pasikeitimus Škotijos švietime: tobulumo programą, rekomendacijas dėl mokytojų atlyginimų pakeitimo, darbo aplinkos gerinimo (McCormac projektas) bei Škotijos mokymo ateities (Donaldson projektas) - profesionalus mokymo tobulinimas bei profesinių įgūdžių lavinimas. Pastarajam

Donaldson projektui skiriamas didelis dėmesys, kadangi jis labiausiai atitinka jų šalies poreikį bei prioritetus: universitetų svarba mokytojų profesiniam tobulėjimui, kuris turėtų prasidėti ne karjeros pabaigoje, o iš karto nuo pat pradžių ir vykti visą gyvenimą; labai svarbus mokytojo kvalifikacijos įvertinimas ir apdovanojimas; visi mokytojai yra mokytojų švietėjai; kaskart peržiūrėti ir pervertinti esamus kvalifikacijos reikalavimus bei standartus.

Su mūsų grupe mielai bendravo **Atvirojo Universiteto atstovė Dr. Lore Gallastegi**, kuri pristatė Universiteto misiją, tai: skatinti bendradarbiavimą, teikti kokybišką aukštąjį išsilavinimą visiems, kurie nori realizuoti savo ambicijas, išnaudoti savo potencialą, galimybė išsakyti savo požiūrį ir idėjas. Šis Universitetas siekia būti pasauliniu lyderiu projektuojant ir remiant atvirojo ir nuotolinio mokymosi turinį bei

jį pristatant. Tai labai populiarus Universitetas, turintis filialus Airijoje, Anglijoje, Škotijoje ir net Afrikoje. Mokymosi formas ir būdus turi galimybę pasirinkti patys studentai, tai: internetiniai forumai, tutorių pagalba (kiekvienas studentas įstodamas į Universitetą gauna jo studijuojamo dalyko tutorių, su kuriuo gali bendradarbiauti Online arba susitikti individualiai), individuali kuratoriaus pagalba, galima grupės parama. Visą reikalingą ir papildomą medžiagą studentai gauna Online arba elektroniniu būdu.

Apibendrinimas ir išvados:

Visi susitikimai ir vizitai buvo naudingi, įgyta patirtis vertinga, nes turėjome galimybę susitikti su skirtingais PKT lygmenų institucijų atstovais, išgirsti su PKT susijusių asmenų požiūrius, kartais net skirtingus, o tai padėjo susidaryti objektyvesnį vaizdą PKT. Visų pirma, stažuotės metu įgyta patirtis leis profesionaliau nagrinėti ir vertinti dokumentus bei įvykius susijusius su švietimu, antra - galimybė panaudoti tam tikrus įgytus darbo ir ugdymo(si) elementus planuojant ir organizuojant PKT veiklą, taip pat - stažuotė paskatino apsvarstyti asmenines profesinio tobulėjimo galimybes, t.y. magistro ir doktorantūros studijos kokiame nors stiprias edukologijos tradicijas turinčiame universitete. Motyvuoja tai, kad yra galimybė studijuoti nuotoliniu būdu kelis kartus per metus dalyvaujant sesijose. Buvo naudingos refleksijos, aptarimai grupėse su kitais stažuotė dalyviais. Stažuotė paskatino giliau pasidomėti švietimo situacija Lietuvoje, atkreipti dėmesį ir pagal galimybę dalyvauti kaitos procesuose.

Taip pat būtų puiku, jei pavyktų visas naujoves Lietuvoje diegti be skubos, po nuoseklių tyrimų.

Vertinga būtų:

1. Inicijuoti universitetus, kad aktyviau dalyvautų PKT.
2. Stiprinti pagalbą studentams, besirengiantiems tapti mokytojais.
3. Diegti naujos mokymosi formas: mokytojas mokytojui, daugiau nuotolinių programų.
4. Stiprinti universitetų vaidmenį ne tik mokytojų rengime, bet ir jų kvalifikacijos tobulinime.
5. Stiprinti mokyklų, švietimo centrų ir universitetų bendradarbiavimą.
6. Skatinti vadovų atsakomybę už personalo tobulinimą.
7. Lietuvoje vertėtų taikyti nuoseklaus mokytojų rengimo praktiką

